

"ונתנה תוקף קדושת היום"

האזינו לפיוט "ונתנה תוקף" בביצוע חנוך אלבלק.

? באילו נקודות בפיוט יש ביטוי מוזיקלי לדממה הדקה?

? שערו מדוע דווקא בנקודות אלה?

ונתנה תוקף |

מתוך מחזור ראש השנה ויום כיפור

* לפניכם/ן פתיח הפיוט בלבד. האזינו לפיוט כולו.

וּנְתַנֶּה תְּקוּף קְדוֹשֶׁת הַיּוֹם כִּי הוּא נוֹרָא וְאֵיִם
וּבוֹ תִּשָּׂא מְלִכּוּתְךָ וְיִכּוֹן בְּחֶסֶד כְּסָאָךָ
וְתִשָּׁב עָלָיו בְּאֵמֶת

אֵמֶת כִּי אַתָּה הוּא דָּיִן וּמוֹכִיחַ יוֹדֵעַ וְעוֹד
וְכוֹתֵב וְחוֹתֵם וְסוֹפֵר וּמוֹנֵה
וְתִזְכֵּר כָּל הַנְּשָׁכּוֹת וְתִפְתַּח אֶת סֵפֶר הַזְּכוֹרוֹת
וּמֵאֱלֹהֵי יִקְרָא וְחוֹתֵם יָד כָּל אָדָם בּוֹ

וּבְשׁוֹפֵר גְּדוֹל יִתְקַע וְקוֹל דְּמָמָה דְּקָה יִשְׁמַע
וּמְלֵאכִים יִחַפְּזוּן וְחִיל וְרַעְדָה יֵאֲחָזוּן
וְיֵאֱמְרוּ הִנֵּה יוֹם הַדִּין לִפְקֹד עַל צְבָא מְרוֹם בְּדִין
כִּי לֹא יִזְכּוּ בְּעֵינֶיךָ בְּדִין

וְכָל בְּאֵי עוֹלָם יַעֲבְרוּן לְפָנֶיךָ כְּבָנֵי מְרוֹן
כְּבִקְרַת רוּעָה עֹדְרוֹ מַעֲבִיר צֶאֱנוּ תַּחַת שְׁבָטוֹ
כֵּן תַּעֲבִיר וְתִסְפֹּר וְתִמְנֶנֶה וְתִפְקֹד נֶפֶשׁ כָּל חַי
וְתִתְּתֶךָ קְצֵבָה לְכָל בְּרִיָּה וְתִכְתֹּב אֶת גְּזַר דֵּינָם

להאזנה
'לונתנה תוקף'

? הפיוט נפתח בהזמנה לתאר את יום הכיפורים כיום הדין. איזה רגש מרכזי מעורר התיאור?

? מה מעמדו של האדם הבודד אל מול מעמד הדין?

? תיאור מעמד הדין מורכב משלושה דימויים מרכזיים: (א) ספר; (ב) שופר; (ג) רועה ועדרו:

- מה משמעות הדימוי "ספר הזיכרונות"?
- "וחותם יד כל אדם בו" – איך אדם מטביע את חותמו על הספר?
- "ובשופר גדול יתקע" – אילו ניגונים מופיעים בתיאור? איזו תחושה נוצרת משילוב הניגונים השונים?
- הציווי המסורתי הוא "לשמוע קול שופר". בפיוט נשמעת "דממה דקה". מה שומעים בעת דממה? מהו כוחה של הדממה?
- "כבקרת רועה עדרו" – במה מדגיש התיאור את הציבוריות ואת הדמיון בין כל הפרטים ('עדר')? אילו תיאורים מדגישים דווקא את ייחודיותו של כל אדם?

חתיכת שמים | מילים ולחן: לאה שבת

לכל צעקה שתצעק מאיש מישהו באיזה מקום ירגיש לכל שאלה שמחכה לתשובה מישהו מנסה לגלות אותה בכל סיפור, בכל עולם מישהו מגלה שם את עצמו קיים בכל שורה שמישהו אומר מישהו יכול עוד שורה לחבר

ואני יודעת שבים יש גל אחד שהוא של יועץ אחד שהוא שלי וכוכב אחד שלי וילדה קטנה שהיא שלי וחתיכת שמיים

לכל איש ולכל אישה יש איזה חבר או חברה לכל ספסל שמחכה לבדו, מישהו בסוף ימצא אותו לכל חלום שאנחנו חולמים יש קשר אצלנו בחיים לכל בדידות שגדלה בצל צריך לתת מקום לערסל

ואני יודעת שבים...

להאזנה לשיר
'חתיכת שמים'

? במה דומה הקריאה "ונתנה [נספר] תוקף קדושת היום" ל"לכל צעקה שתצעק מאיש מישהו באיזה מקום ירגיש"?

? האם מצב שבו לכל פעולה של יחיד מתעוררת תגובה מסביבתו, הוא מצב מצוי או שמא הוא רק מצב תיאורטי רצוי?

? מי הוא אותו "מישהו" המתגלה בכל מצב בשיר?

? "ואני יודעת..." – בפזמון המחברת מציינת שהיא יודעת, ללא ספק, כי ישנם דברים שהם שלה בים. מה יודעת הדוברת? מה היחס בין תוכן הפזמון לבין תוכן הבתים?

? אילו תיאורים בשיר מהדהדים דימויים מן הפיוט?

הנשיא הרצוג | יום הזיכרון תשפ"ג

צפירה שפילחה את הדממה, עושה את דרכה מקצה הארץ עד קצה, מרעידה את נפשנו, מפלסת דרך לזכרון, המציף אותנו בדממה. אני שואל את עצמי, אותנו: לאיזו עוד מדינה בעולם יש קול מיוחד כזה? זה קולם של הכאב והתקווה, היגון והגאווה. זה קולה של מדינת ישראל.

- ❓ באיזה אופן דממה יכולה להיות קול של מדינה?
- ❓ האם אווירת יום הזיכרון דומה לאווירת יום הכיפורים, לדעתכם? האם ראוי שתהיה דומה? חשבו על נימוקים לשני הצדדים ושתפו את החברותא שלכם.
- ❓ בפיוט מנוגדת הדממה לקול השופר. בזיכרון הישראלי מנוגדת דממת יום הכיפורים לאזעקה או לקולות המלחמה. במה דומה השופר לאזעקה או לקולות מלחמה?
- ❓ עבור רבים ורבות, יום הכיפורים מתאפיין בשקט רב. איזו אווירה נוצרת בדממה?
- ❓ האם נכון למסד את השקט באמצעות חוק או הנחיות? נמקו את הטיעונים.

יום הכיפורים | חיים חפר

הצפירה היא, ביום הכיפורים ההוא, עדיין צורבת. התדהמה, העלבון האכזבה העזה כמוות. רכבות האש העולות השמימה, צוות אחר צוות...

וזעקות הפצועים ושתיקת המתים חשוקי השפתיים. וזכר הצפירה היא המשסעת לב, בשעה השנייה אחר הצהריים...

ורק אנחנו הנושאים בליבנו את המלקות והשפטים. רק אנחנו יכולים וחייבים להלל את המתים. וכמו בתפילת יום הכיפורים לחזור ולבקש. לעולם לא עוד בחרב, לעולם לא באש.

(עלון קיבוץ עין חרוד איחוד, 1990)

- ❓ אילו ניגודים בדברי חפר דומים לניגודים ב'ונתנה תוקף'?
- ❓ מה הקשר בין 'דממה דקה' ליום הכיפורים לפי חיים חפר?

"מי באש"?

מי באש | מילים: לאונרד כהן, לחן: לאונרד כהן ויאיר רוזנבלום, תרגום: איה כורם, אלכס בן ארי ותומר קמרלינג
* לפניכם/ן החלק הסוגר של הביצוע שבו היוצרת בחרה להוסיף לשירו של לאונרד כהן שורות מהפיוט המסורתי 'ונתנה תוקף'.

ונתנה תוקף | מתוך מחזור ראש השנה ויום כיפור

* לפניכם/ן החלק הסוגר של התפילה בלבד.

מי ינוח, מי ינוע
מי ברעבו, ומי בצמאונו
מי ביסוריו, מי בסוף סופיו,
מי כהרף, מי כפטרף
ומי, מי זה קורא איפה?

אמת כי אתה הוא דין
ומוכיח ויודע ועד
וכותב וחותרם וסופר ומונה,
ותזכר כל הנשכחות
ותפתח את ספר הזכרונות,
ומאליו יקרא,
וחותרם יד כל אדם בו.

מי על קדוש השם, מי שאינו אשם
מי על השנאה, מי מול המראה
מי ביד אחיו, מי בידו שלו,
מי שיה לעולה, מי במלמול תפלה
ומי, מי זה קורא איפה?

ומאליו יקרא,
וחותרם יד כל אדם בו.
ובשופר גדול יתקע
וקול דממה דקה ישמע
ומלאכים יחפזון
וחיל ורעדה יאחזון

ונתנה תקף קדשת היום
כי הוא נורא ואים.
ובו תנשא מלכותך,
ויכון בחסד כסאך,
ותשב עליו באמת.

מי בלהב, מי במים
מי באש גדולה, מי באפלה
מי ביד שופט ומי ביד תליין
מי יחל, מי יכלה בתשרי, מי בשבט
מלכותי

ומי, מי זה קורא איפה?
מי בהזיה, מי בחדרה לבד
מי בחיק אהוב לבה, מי בחפץ חד,
מי בעול כבד, מי בנשיקה
מי באבק שרפה, מי בדמעה שקופה
ומי, מי זה קורא איפה?

בראש השנה יכתבון וביום
צום כפור יחתמון
כמה יעברון וכמה יגראון
מי יחיה ומי ימות
מי בקצו ומי לא בקצו
מי במים ומי באש
מי בחרב ומי בחיה
מי ברעב ומי בצמא
מי ברעש ומי במגפה
מי בחניקה ומי בסקילה
מי ינוח ומי ינוע
מי ישקט ומי יטרף
מי ישלו ומי יתיסר
מי יעני ומי יעשיר
מי ישפל ומי ירום
ותשובה ותפלה וצדקה
מעבירין את רע הגזרה

כי כשמך כן תהלתך קשה
לכעוס ונוח לרצות
כי לא תחפץ במות המת כי
אם בשבוב מדרכו וחה
ועד יום מותו תחכה לו אם
ישוב מיד תקבלו
אמת כי אתה הוא יוצרם
ויודע יצרם
כי הם בשר ודם
אדם יסודו מעפר וסופו לעפר
בנפשו יביא לחמו משול כחרס
הנשבר
כחציר יבש וכציוץ נובל כצל
עובר וכענן כלה
וכרוח נושבת וכאבק פורח
וכחלום יעוף...

השוו בין הבית המתחיל במילים "מי באש" בפיוט, לבין הבית המתחיל במילים אלה בשירו של כהן.

● מה הפחד המרכזי הבא לידי ביטוי בפיוט? מה עולה מהשיר ימי באש?

● במה שונה נקודת המבט של הדובר/ת בכל נוסח? אל מי מופנות השאלות? באיזה אופן מופיעה השאלה "איפה" בפיוט? מדוע הוסיפו אותה לשיר, לדעתכם/ן?

● הבית המתחיל במילים "אדם יסודו מעפר..." מופיע בפיוט בלבד. לפי הפיוט, מה מעמד האדם ומה תפקידו? אילו כוחות נובעים מהידיעה שהאדם – "יסודו מעפר", אך הוא נמשל גם לחלום?

● איזו גרסה מתאימה לדרכים שאתם/ן מציינים/ות בהן את יום הכיפורים?

● מדוע בחרו כורם, בן ארי וקמרלינג לשלב את הפיוט המסורתי בשיר, לדעתכם/ן?

לביצוע של
איה כורם

בערב יום הכיפורים אני זוכר את אבא שלי | עופר שלח 2015

בשבילי, יום כיפור אינו סיורי סליחות, וגם לא טיולי אופניים. אני מכבד את מי שעושה את שניהם, אבל בארבעים ושתיים השנים האחרונות, בכל פעם שהיום הזה מתקרב, עבורי משמעותו היא תמונה רבת עוצמה אחת: יום כיפור 1973, שלוש שעות לפני הצליחה המצרית והמתקפה הסורית ברמת הגולן, אבא שלי יושב בבית ונועל את הנעליים האדומות, בדרך אל המלחמה, שממנה חזר ששה חודשים אחר כך.

חייהן של יותר מאלפיים וחמש מאות משפחות השתנו ביום ההוא לבלי היכר, עשרות אלפי אנשים נותרו בינינו פצועים בנפש ובגוף. גלי ההדף שלה לא שכחו בחברה, בתרבות, בפוליטיקה. הדברים הבסיסיים ביותר התרסקו: האמונה היהירה בכוחנו, ההנחה הבסיסית שהשלטון יודע מה שהוא עושה, ההערצה העיוורת למי שסימל את הישראליות החדשה, הכובשת, הכוחנית....

מאות אלפי אנשים יצאו מבתיהם ביום ההוא, כמו אבא שלי...

בערב יום הכיפורים אני זוכר את אבא שלי וחייליו, שרבים מהם אינם איתנו היום. בלשכה שלי בכנסת יש תמונה שצילם אחד מהם, שעות לפני שהמסוקים העלו אותם אל החרמון הסורי... אני מסתכל בו מדי יום באהבה וגעגועים, ונזכר מה אני חייב לו ולהם: לעשות הכול, לחפש כל דרך, כדי שהביטחון והשגשוג יושגו בדרך שאינה מלחמה... לעשות הכול כדי שחיינו ביומיום יהיו ראויים לרגע הנורא הזה, שבו אדם נועל נעלי צבא ומביט במשפחתו במבט של פרידה.

(מתוך עמוד הפייסבוק של עופר שלח)

לפי שלח, במה שונה מלחמת יום הכיפורים ממלחמות אחרות? ?

בחרו שורה מהפיוט (או מהשיר) היכולה לשמש כותרת לפוסט של שלח. ?

עבור רבים מאלה שלחמו במלחמת יום הכיפורים, וגם עבור רבים מאלה שחיו בשנת 1973 מבלי להילחם בשדה הקרב, מתקשר יום הכיפורים בעיקר למלחמה. באילו אופנים יש לציין את מלחמת יום הכיפורים במהלך יום הכיפורים, לדעתכם? הציעו מנהג הקשור ליום הכיפורים המבדיל את יום הכיפורים מיום הזיכרון לחללי מערכות ישראל ולנפגעי פעולות האיבה. ?